

<p>21. ledna 2017 23. tevet 5777</p> <p>šabat začíná v 16:18 havdala v 17:32</p> <p>Minchu je možné říct od 12:43</p>		<p>שמות</p> <p>5777</p> <p>Šemot</p>
---	---	---

Shrnutí paraši

Přečtěte si, nejlépe s dětmi, následující věty. Rozhodněte, zda jsou pravdivé, nebo ne.

Podle odpovědí doplňte větu pod tabulkou.

Ano nebo Ne?	Ano	Ne
Nový vládce Egypta se rozhodl zotročit syny Izraele, aby se příliš nerozmnožili.	N	F
Faraon řekl porodním bábám, aby zabily každého narozeného židovského chlapce. Oni ho ale neposlechly.	E	A
Faraon nařídil hodit každého narozeného židovského chlapce do koše.	R	P
Židovská žena vložila svého chlapce do košíku a pustila po Nilu. Našel ho faraon, vytáhl ho a nazval chlapce Aharon.	D	O
Když Moše vyrostl, viděl, jak Židé otročí. Zabil egyptského dozorce, který bil židovského otroka, a pak utekl do Midjanu.	S	E
V Midjanu pásł Moše Jitrový ovce a oženil se s jeho dcerou Miriam.	I	L
V poušti se Bůh Mošemu zjevil v ohnivé holi a nařídil mu návrat do Egypta, aby přikázal Faraonovi propustit židovské otroky.	A	E
Aby Židé Mošemu věřili, svěřil Bůh Mošemu dvě znamení. Jeho hůl se změnila v hada a ruka se změnila v malomocnou = nemocnou.	CH	Š
Moše nechtěl jít do Egypta, protože nebyl dobrý řečník. Bůh s ním tedy poslal bratra Aharona, který měl za něj mluvit.	L	V
Faraon odmítl Židy propustit a naložil jim ještě těžší robotu.	Y	N

Porodní báby faraóna _____, protože se bály Boha.

O peníze jde až na prvním místě

„Všude tam, kde narazíte na Boží velikost, tam najdete i Jeho pokoru.“ Tak to říkáme v modlitbě před havdalou. Chasidé dodávají, že právě v Boží pokoře je Jeho velikost. V pokoře, s jakou smřtil svou Moudrost a oblékl ji do těsných šatů našeho upachtěného světa. A tak můžeme vyplácet mzdu a plnit tak Boží příkaz. A můžeme platit dluhy a plnit tak Boží vůli. V Talmudu (Bava Mecia 112) se dočítáme o banálním sporu. Před soud se dostavil nádeník a pán domu (dnešním slovníkem zaměstnanec a zaměstnavatel). A přeli se o to, zda došlo k vyplacení denní mzdy. Pán domu tvrdil, že zaplatil, nádeník namítal, že nic nedostal. Rabíni rozhodli, že nádeník musí přísahat, že nedostal

zaplaceno a vyinkasuje požadovanou částku. Toto rozhodnutí vyvolává jistě u mnohých z vás údiv. (Neob ne?) Všude jinde v Tóře a Talmudu přeci platí princip: „Chceš-li něco, co má v držení jiný člověk, dokaž, že ti požadované (peníze či předmět) náleží, a pak si to vem.“ Pokud tedy chtěl nádeník pánovi peníze, měl dokázat, že ještě mzdu nedostal. A navíc, halacha využívá institutu přísahy vždy jen k tomu, aby člověka zbavila povinnosti zaplatit požadovanou částku. (Mohu, například, přísahat, že jsem svěřenou věc úmyslně nerozbil, abych se uchránil hrozící úhradě škody.) Tak proč zde přísahá nádeník, aby dostal peníze?! Gemara dochází k závěru, že jde o TAKANA, ustanovení rabinů, vedoucí k proměně světa v lepší místo k životu, nikoliv nařízení přímo z Tóry. Ve svém rozsudku vycházeli z faktu, že nádeník je na mzdě přímo závislý, kvůli mzdě nastavuje krk a ohrožuje svůj život. Leze na žebřík, opravuje střechu, riskuje vše, co má, pro pár barevných papírků. Navíc je i v zájmu pána domu neztratit dobré jméno, aby nepřišel o případné budoucí nádeníky. A co víc, je pravděpodobnější, že se pán domu, zaměstnávající a denně vyplácející více nádeníků, prostě spletl a pod tíhou omylu, že již mzdu uhradil, by mohl křivě přísahat, což u nádeníka nehrozí. Ten ví jistě přesně, jestli už dostal zaplaceno. A bude se bránit křivě přísahat. Ano, podobné spory se mohou přihodit komukoliv z nás a jistě se v našem okolí i často dějí. Boží Velikost je právě v tom, že i tyto aspekty života můžeme řešit v souladu s Jeho vůlí a Moudrostí.

Nomen omen – jmenuji se po něm...

Podle známého midraše byli Židé z Egypta zachráněni, protože si nezměnili svá hebrejská jména. Podle klasického výkladu proto, že všechna jejich jména nějakým způsobem připomínala Boží slib vyvedení z otroctví. A měla-li být tato připomínka srozumitelná, museli si Židé v Egyptě uchovat i svůj jazyk – hebrejštinu. Podle kabalistů je hebrejské jméno každého předmětu tím, co mu dodává Boží energii a udržuje v bytí. Podle svatého Ariho totéž platí i o hebrejských jménech lidí. Jejich cestou čerpá duše svou energii. Říká se, že rodiče vede záblesk Boží inspirace, když novorozenci dávají jeho židovské jméno. Židovští chlapi dostávají svá jména při obřízce (BRIT MILA). Děvčata při první čtení z Tóry po jejich narození. Někteří s tím vyčkávají až na první šabat, kdy je v synagoze více lidí. Udělení jména se pojí s modlitbou (MIŠEBERACH...). Na to, kdo má mít při výběru jména hlavní slovo, se názory různí. Podle jedněch rozhoduje o prvorozeni otec, u druhého dítěte matka, a pak se rodiče pravidelně střídají. Existuje i opačný zvyk a každý by měl ctít tradici, ke které náleží. V každém případě musí být o jménu potomka shoda. Nelze pojmenovat dítě proti vůli druhého z rodičů. Výše uvedené hlavní slovo a střídání se týká pouze práva navrhnout jméno. U aškenázských Židů platí zásada nepojmenovávat dítě po žijícím příbuzném. Sefadští Židé dávají jména i po žijících příbuzných a je to považováno za poctu. Sourozenci se nesmí jmenovat stejně. Pokud dítě zemře, různí se názory na to, zda se má další potomek pojmenovat stejně. Dítě nesmí dostat jméno po nějakém vyhlášeném hříšníkovi. Pokud člověk vážně onemocní, bývá zvykem dát mu další jméno – často to bývá Chajim (život), Rafael (Bůh uzdravuje), Alter (starší), Chaja (živá)... Rozšířené jméno se stává novým oficiálním jménem a mělo by se stvrdit při vyvolání k Tóře. K Tóře se muž vyvolává svým jménem a jménem svého otce. Například Josef ben Jákov. Nemá-li chlapec židovského otce, měl by být vyvolán pod jménem svého dědečka. A jiní se domnívají, že má být vyvolán jako ben Avraham. V případě, že se modlíme za něčí zdraví, užíváme kromě jména nemocného i jméno jeho matky. Například Josef ben Ráchel. To proto, že matka spojuje jeho duši s Bohem. Pokud se sepisuje právní dokument, například svatební smlouva nebo rozvodový list, musí být řádnému zapsání jména věnována maximální pozornost. Podle Jehudy Chasida by se člověk neměl oženit s dívkou, která se jmenuje stejně jako jeho matka, a dívka by si neměla za muže vzít chlapce, jehož jméno se shoduje se jménem jejího otce. Většina autorit se ale domnívá, že to rabi Jehuda Chasid nařídil jen pro své potomky. Nebo že šlo o „dobrou radu“. Pokud by to mělo ohrozit štěstí snoubenců, je vždy možné přidat si ještě jedno jméno a vyhnout se ošemetné situaci.

Rabbi Sacks – Budu, kým sum...

Známa situace. Bůh posílá Mošeho zpět do Egypta a ten se ptá: "Co mám říct Židům v Egyptě, až se mě budou ptát, kdo mě posílá?" "Řekni jim, EHJE AŠER EHJE."

Jak porozumět Boží odpovědi? Překladatelé si s ní lámou hlavu. "Jsem, kým jsem." "Jsem, jímž jsem." "Jsem tím, kým jsem." "Jsem to, co jsem." Jsem - to je to, co jsem," abych uvedl vybrané pokusy.

Co pokus, to omyl. Prastarý omyl pramenící z prvotních překladů do řečtiny - EGO EIMI HO ON a latiny EGO SUM QUI SUM. Augustin o staletí později napsal, že Bůh je bytostí IPSUM ESSE - v dokonalém smyslu. Pro Tomáš Akvinského je Bůh "pravou bytostí, věčnou, neměnnou - počátkem a podstatou všech stvoření".

Chyba překladu je přitom patrná každému, kdo s hebrejštinou byt' jen začíná. Slovesný tvar oné odpovědi je přeci v budoucím čase. Ne v přítomném. BUDU, KÝM BUDU.

Na úvod Desatera Bůh říká, že JE tím, kdo vyvedl Židy z otroctví. U hořícího keře se Ho ale Moše ptá na jméno. Bůh mu mohl odpovědět stejně jako Jákobovi, když zápasil s andělem: "Proč se mě ptáš na jméno?" Jsou přece věci, které mají zůstat skryté, tajemství, která přesahují možnosti lidského rozumu.

To ale Bůh Mošemu neříká. Odpovídá mu. Odpověď je to možná kódovaná, ale je to odpověď. "Řekni Židům v Egyptě: BUDU mě posílá." "Mé jméno je budoucnost, budoucí čas." "Chceš-li mi porozumět, musíš porozumět podstatě a významu budoucího času."

JSEM, KÝM JSEM je čistě starořecký koncept. Bůh jako prosté bytí, prvopříčina, prvohybatel, podmínka jiných existencí. Bůh filozofů, ne Bůh proroků.

Co tedy znamená BUDU, KÝM BUDU? Toto jméno se v Tóře na žádném dalším místě neobjevuje, ale rezonuje ve známé scéně po hříchu zlatého telete: "BUDU mít slitování s těmi, nad kterými se slituji, a BUDU milostivý k těm..." Jinými slovy - Bůh není předvídatelný. Nemůžeme Ho kontrolovat. Nelze zaškatulkovat. Nemůžeme o Něm dopředu nic vědět. Proto říká Mošemu: "Nemůže vědět, jak se zjevím, dokud se nezjevím, nemůžeš vědět, co udělám, dokud to neudělám. Má milost, moje slitování, mé zásahy do historie - nic z toho nemůže být ovládnuto ani předpovězeno. BUDU tím, kdy a jak se JÁ rozhodnu být. Jsem Bůh zcela nepoznatelné budoucnosti. Bůh, který překvapuje. Poznáš mě, až mě uvidíš - ne dříve."

Aby bylo jasno, v jednom aspektu je budoucnost spojena s minulostí. Bůh dodržuje své sliby. To je jedním z klíčových znaků židovské víry. Ale i tento fakt jen podtrhuje rozdíl mezi *předvídatelností* a *důvěryhodností*. Předměty padají k zemi, plyny se rozpínají, částice se slučují - tyto věci jsou předvídatelné. Ale lidé svobodně a dobrovolně ctí své závazky, chtějí-li být důvěryhodní. To je rozdíl, který Bůh opakovaně učí Mošeho a proroky.

Boží jméno nás učí, že Bůh není poznatelný filozoficky či vědecky, vypočítatelný z minulosti. Bůh na nás čeká v neznámé a nepoznatelné budoucnosti.

(Jonathan Sacks, kráceno z knihy Future Tense)

Rav Jaron Ben David: Lásky a strach

Jsme natolik zvyklí brát vážně slova Gemary (שכר מצוה בהאי עלמא ליכא) o tom, že na tomto světě není spravedlivé odměny za dobré skutky, že ani nepátráme po tom, jak se Bůh na tomto světě odměňuje spravedlivým. Ani v Tóře ostatně není mnoho míst, ve kterých bychom se mohli dočíst o konkrétní odměně, kterou by člověk od Boha dostal za vykonání dobrého skutku.

Přesto nám Tóra v naší sidře sděluje, že: „Porodní báby se bály Boha, nečinily, jak jim řekl král egyptský, a nechávaly chlapce žít... Bůh proto bábám činil zadobře... A protože se báby bály Boha, učinil z nich významné rody.“ Čím jsou výjimečné činy porodních bab, že si zasloužily okamžitou odměnu?

Je třeba si povšimnout přesného znění faraónova příkazu: „Při rození Hebrejek dozírejte na

porodní kameny a je-li to syn, zabijte ho, a je-li to dcera, ať žije!“, neboli aktivně zabíjejte chlapce a buďte pasivní v případě dívek. Báby však porušily obě části královského rozkazu. Nejen že nezabíjely chlapce, ale ony i aktivně pomáhali právě narozeným děvčatům, jak dokládá Talmud v traktátu Sota. Midraš Šemot Raba jde ještě dál a popisuje, jak porodní báby sháněly jídlo pro chudé rodičky u bohatých a když viděly, že se má narodit mrzáček nebo slepé dítě, modlily se za jeho zdraví, Bůh jejich prosby vyslyšel a rodily se zdravé děti. A pokud se zdálo, že porod ohrozí život matky či že dítě po porodu nemá sílu k životu, opět se modlily a Bůh opět vyslyšel jejich slova.

Co přimělo porodní báby k jejich činům? Byla to lítost nad nemluvnaty? Soucit s rodičkami? Návist k faraónovi? Ne. Tóra nám přeci říká, že: „Porodní báby se bály Boha, nečinily, jak jim řekl král egyptský, a nechávaly chlapce žít.“ Příčinou tedy byla bohabojnost.

Rambam ve svém komentáři k Desateru vysvětluje rozdíl mezi pozitivním příkazem „Pamatuj na den šabatu“ (ZACHOR) a zákazem „Dodržuj den šabatu“ (ŠAMOR). Podle něj je základem pozitivních příkazů láska, zatímco zákazy vyvěrají z bázně. Strach brání v konání, láska vede k činům. Z této logiky by měla bohabojnost porodním bábám bránit ve vraždění dětí, ale neměla by je přimět k péči o novorozence. Tak co je tedy přimělo?

Ještě u jednoho hrdiny Tóry se dozvídáme o odměně související s činem motivovaným bohabojností. Avrahamovi Bůh říká: „Teď jsem se přesvědčil, že se bojíš Boha a neodepřel jsi mi svého jediného syna...“

Je jistě chvályhodné podvolení se Boží vůli, které vede k tomu, že se člověk z úcty chová jinak, než by se choval „normálně“, ale ještě cennější je, pokud člověk ze stejného důvodu (z bohabojnosti) osvobodí svou lásku a sílu a napne je k naplnění Boží vůle. Pak člověk jedná nejen z bázně, ale zároveň i z lásky.

A to je přesně případ porodních bab, které ve své bohabojnosti našly, tak jako jejich praděd Avraham, důležitou příměs lásky. Proto nejenže nechaly děti při životě, ale navíc se o ně postaraly.

Odměnou porodních bab byly „vznešené domy (BATIM)“, což rabíni vykládají tak, že z nich vzešly významné rody – rod kněžský a rod levitský, jak je psáno: „A dům kněžský necht' žehná Bohu, dům Levitů necht' žehná Bohu!“ (Ne náhodou pokračuje právě citovaný žalm takto: „Bohabojní necht' žehnají Bohu!“)

Bohabojnost, která pramení v lásce, nejenže jen nebrání a neomezuje, ale může vést přímo k požehnání.

Zřejmě i proto mají kněží své požehnání lidu konat s láskou (BEAHAVA) a kohen, který nemá přítomné rád, jim, podle Mišny Brury, nesmí žehnat.

A naopak ten, jehož bohabojnost pramení z lásky, může *konat* dobré skutky a být pro ostatní *požehnaním*.

Tento Daf byl sepsán díky 2dcl whisky Glenmorangie jako soukromá aktivita s pomocí různých dostupných zdrojů, z nichž je možné jmenovat drašot rav Ben Davida, internetové stránky chabad.org, Portal Daf-Yomi a texty programu TalAm. Za případné chybi a překlepy se omlouvám.

**MAZAL TOV
RODINĚ P.
K OSLAVĚ
JEJICH SYNŮ
A. & B.
AŽ DOROSTOU
CH.
A DOBRÝCH SKUTKŮ.**